

Zitting 1979–1980

15 350

Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen

Nr. 8

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET EINDVERSLAG

Ontvangen 28 augustus 1980

Algemeen

Met erkentelijkheid heb ik kennis genomen van de waardering voor de memorie van antwoord en de nota van wijzigingen, die door de verschillende fracties in het eindverslag is betuigd. Alvorens in te gaan op de nadere vragen en opmerkingen in het eindverslag, breng ik in herinnering dat ik bij de voorbereiding en de parlementaire behandeling van dit wetsontwerp steeds naar spoed heb gestreefd, zulks indachtig de grote behoefte die er in de praktijk aan de rechtsfiguur van het beschermingsbewind bestaat. In de memorie van toelichting is er zelfs van uitgegaan dat de inwerkingtreding nog in 1979 zou kunnen plaatsvinden. Gelet op dit een en ander, alsook op de brede instemming die dit wetsontwerp in de commissie heeft ondervonden, wordt in deze nota bondigheid betracht bij het beantwoorden van de nadere vragen en opmerkingen in het eindverslag. Ik hoop ten zeerste, dat het wetsontwerp nog in deze kabinetsperiode in het Staatsblad zal kunnen verschijnen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie kwamen terug op het geval dat een meerderjarige zelf een verzoek tot onderbewindstelling indient. Zij vroegen of uit de daarop betrekking hebbende passages in de memorie van antwoord (blz. 1, onderaan, blz. 10, eerste alinea, blz. 12 eerste alinea) mag worden afgeleid dat er strikt genomen geen sprake hoeft te zijn van een medisch vast te stellen lichamelijke of geestelijke handicap. Inderdaad zal, zoals uit de voormelde passages blijkt, de kantonrechter in dat geval gewoonlijk op goede grond aannemen dat de verzoeker buiten staat is tot een behoorlijk vermogensbeheer, in de zin van artikel 431 lid 1. Overigens geldt ook bij verzoeken door anderen dan de rechthebbende niet het vereiste dat een handicap «Medisch vastgesteld» moet zijn; men zie in dit verband de memorie van antwoord, blz. 7, derde alinea, en blz. 27, vierde alinea. Dat ik de vrees van deze leden voor betutteling niet deel, blijkt uit de memorie van antwoord, blz. 2.

Vervolgens stelden deze leden, onder verwijzing naar het WPNR-artikel (1979, nrs. 5476 en 5477) van mr. P. Clausing, de vraag of het niet gewenst zou zijn in de wet te bepalen dat onderbewindstelling in beginsel niet tegen de wil van de betrokkene mag plaatsvinden en dat deze ook in beginsel moet instemmen met de te benoemen bewindvoerder. Ik beantwoord deze vraag ontkennend. Weliswaar acht ik het, zoals ook in de memorie van antwoord op verschillende plaatsen is betoogd, vanzelfsprekend dat de rechter uiterst terughoudend zal zijn met een onderbewindstelling indien hij bemerkt (ver-

gelijk het voorgestelde artikel 895 Rv. over de plicht tot ondervraging) dat de rechthebbende zich daartegen verzet. Maar een nadere wettelijke voorziening op dit punt acht ik ook bij nader inzien onnodig en ongewenst. Principeel laat zich tegen het voorstel van Clausing aanvoeren dat het gebrek dat de onderbewindstelling nodig maakt, een evenwichtige beoordeling van de gewenstheid daarvan nu juist veelal zal uitsluiten. Dit scheidt onder meer het gevaar dat de rechthebbende zich tegen een onderbewindstelling verzet (dan wel van een ingesteld bewind de opheffing verkrijgt), terwijl een beschermende maatregel objectief gesproken toch noodzakelijk is, hetgeen tot toepassing van de zoveel zwaardere curatele zou nopen – tenzij er, tot schade van de rechthebbende, in het geheel niets zou gebeuren. Met het oog hierop zou dus een uitzondering moeten worden gemaakt op het instemmingsvereiste (ook de voormelde leden wijzen daarop), maar daarmee zou het vereiste zelf in de kern zijn aangetast. Voorts zouden ook andere uitzonderingen nodig zijn (vergelijk Clausing, a.w., blz. 271); dit alles zou de voorgestelde regeling aanmerkelijk compliceren en minder hanteerbaar maken.

Dezelfde leden constateerden voorts, de gronden voor onderbewindstelling met die voor curatele vergelijkend, terecht dat in geval van een geestelijke stoornis zowel curatele als bewind kan worden ingesteld en in geval van een lichamelijke stoornis alleen bewind. De vraag of verkwisting en drankmisbruik tot instelling van bewind kunnen leiden, moet aan de hand van artikel 431, lid 1, worden beantwoord: bepalend is steeds of van een lichamelijke of geestelijke toestand als bedoeld in dat artikellid kan worden gesproken. Ik voeg hier, mede naar aanleiding van vragen van de D'66-fractie over hetzelfde onderwerp, nog aan toe dat de strekking van het wetsontwerp geenszins de noodzaak meebrengt de gronden voor curatele te wijzigen, dan wel de gronden voor onderbewindstelling op die voor ondercuratelestelling af te stemmen. De grond voor onderbewindstelling is in artikel 431, lid 1, vastgelegd; op blz. 2 en blz. 10 van de memorie van antwoord heb ik onder meer aan de hand van voorbeelden uiteengezet waarom ik wijziging daarvan, met name ook ter zake van lichamelijke tekortkomingen, niet wenselijk acht.

Tot mijn genoegen toonden de leden van de P.v.d.A.-fractie – evenals trouwens die van de C.D.A.-fractie en van de V.V.D.-fractie – begrip voor mijn standpunt inzake de bevoegdheid van personen met wie de rechthebbende duurzaam samenwoont om diens onderbewindstelling uit te lokken. Naar aanleiding van de opmerkingen die de leden van deze fracties, alsook die van de fractie van D'66 bij artikel 435, aan dit vraagstuk hebben gewijd, waarbij zij tevens verwickelingen ter sprake brachten die zouden kunnen voortvloeien uit de inschakeling van het openbaar ministerie, heb ik mij nogmaals over de positie van de duurzaam samenwonenden beraden. Ik ben hierbij gedeeltelijk tot een andere conclusie gekomen dan die welke op blz. 8 van de memorie van antwoord is verwoord, overigens met behoud van de uitgangspunten daarvan. Op voormelde plaats betoogde ik dat het, gelet op het karakter van de maatregel van onderbewindstelling, ongewenst is om in dit wetsontwerp een zo ruim criterium op te nemen als «personen met wie de rechthebbende een duurzame gemeenschappelijke huishouding heeft», terwijl het aanbrengen van onderscheidingen binnen deze groep gemakkelijk tot onbillijke en discriminatoire resultaten zou kunnen leiden. Op dit laatste punt zie ik evenwel thans een mogelijkheid tot nadere concretisering, zulks mede op basis van de opmerkingen in het eindverslag. Anders dan in het voorlopig verslag, spitsten alle voornoemde fracties in het eindverslag hun opmerkingen toe op de «partner» of «levenspartner» van de rechthebbende. Kennelijk is hierbij gedacht aan een persoon, die tot de rechthebbende in een vergelijkbare betrekking staat als de in de artikelen 432, lid 1, en 435, lid 3, genoemde echtgenoot. Tegen het toekennen van bevoegdheden aan – slechts – deze persoon bestaan naar mijn mening geen overwegende bezwaren, en met name niet de in de memorie van antwoord genoemde. Bij nota van wijzigingen wordt daarom thans voorgesteld artikel 432 in die zin te wijzigen dat de bevoegdheid tot het verzoeken van een onderbewindstelling toekomt aan (onder meer) «de echtgenoot of andere levensgezel» van de be-

trokkene. Het woord «levensgezel» beoogt, zoals reeds opgemerkt, aan te geven dat het hier gaat om de persoon met wie de betrokkene een relatie heeft die vergelijkbaar is met die tussen echtgenoten. Wanneer dit het geval is, is afhankelijk van door de kantonrechter te beoordelen feitelijke omstandigheden. Van belang kunnen hierbij vooral zijn dat er een gemeenschappelijke huishouding bestaat, de duur daarvan, dat het een relatie van affectieve aard is, en dat partijen kennelijk uitgaan van een nauwe lotsverbondenheid. Overigens zal het bestaan van een affectieve relatie niet behoeven te worden bewezen; de kantonrechter zal afgaan op de uiterlijke omstandigheden, waaromtrent hij zo nodig door getuigen kan worden voorgelicht. Niet van belang is de kunne van de betrokkenen. Samenwonende familieleden, bij voorbeeld broers en zusters of ouders en kinderen, zijn geen levensgezellen in de zin van deze bepaling; daartoe bestaat ook geen reden nu zij in het artikellid afzonderlijk worden vermeld. Ook samenwonenden tussen wie een minder hechte relatie bestaat dan hierboven werd aangeduid, vallen niet onder de nieuwe bepaling; ten aanzien van hen blijft het betoog in de memorie van antwoord onverminderd van kracht.

Het ligt in de lijn van het bovenstaande dat ook artikel 435, lid 3, is aangepast. Naar luid van de nieuwe redactie wordt de levensgezel op overeenkomstige wijze als de echtgenoot bij voorkeur tot bewindvoerder benoemd, en komen pas daarna de ouders en kinderen van de rechthebbende als voorspreekgeadigden aan bod. Uit de formulering van de eerste zin vloeit voort dat geen voorkeur wordt uitgesproken in het geval de rechthebbende gehuwd is, maar met een andere, als levensgezel aan te merken persoon, samenleeft; dergelijke situaties blijven aan de vrije beoordeling van de kantonrechter overgelaten. Opmerking verdient voorts dat de oorspronkelijke derde zin van lid 3 is vervallen, daar deze bepaling zich minder goed op de overeenkomstige situatie dat de rechthebbende na de onderbewindstelling een (andere) levensgezel krijgt, laat uitbreiden. Het ontmoet geen bezwaar de eventuele vervanging van de bewindvoerder in deze gevallen van wijziging in de feitelijke omstandigheden over te laten aan artikel 448 jo artikel 435, lid 1.

Tegen deze achtergrond verliest de problematiek inzake de rol van het openbaar ministerie, waarover de voormelde fracties enige vragen stelden en suggesties deden, veel van haar praktisch belang. De vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie bij wie van het openbaar ministerie een niet in artikel 432 genoemde betrokkene zich moet voegen, kan niet in het algemeen worden beantwoord; de onderlinge taakverdeling binnen elk arrondissementsparket zal hiervoor beslissend zijn. Indien het openbaar ministerie geen gevolg geeft aan zijn verzoek, staan hem geen rechtsmiddelen ter beschikking; ik kom hierop bij de beantwoording van de vragen van de V.V.D.-fractie nog terug.

De opmerking van deze leden over de wenselijkheid om een samenwonende partner in beginsel tot bewindvoerder te benoemen, behoeft na het bovenstaande geen beantwoording meer.

Tot mijn genoegen gaven de leden van de C.D.A.-fractie te kennen dat zij ook weer uit de memorie van antwoord konden lezen met hoeveel zorg het ontwerp is omgeven. Wat hun vraag over de uitbreiding van het aantal kantonrechters betreft moge ik verwijzen naar mijn opmerkingen op blz. 5 en blz. 7 van de memorie van antwoord. Met de daar vermelde «tijdig te treffen benodigde maatregelen van organisatorische aard» is gedoeld op de uitbreiding – blijvend dan wel tijdelijk – van het aantal kantonrechters en het administratieve personeel en de inschakeling van kantonrechters-plaatsvervangers voor het opvangen van de eerste stroom zaken; men zie de memorie van toelichting, blz. 16–18.

Dezelfde leden vroegen in welk verband zij de opmerking moesten lezen (memorie van antwoord, blz. 5) dat in een niet onaanzienlijk aantal gevallen de onderbewindstelling niet veel tijd zal behoeven te kosten in verband met reeds bestaande door derden gevoerde beheren. Bedoeld is hiermee dat de taak van de kantonrechter dan in zoverre is verlicht, dat het in vele van deze gevallen op voorhand zeer aannemelijk zal zijn dat een bewind op de in artikel 432 genoemde grond noodzakelijk is. Uiteraard zal de kantonrechter zich

hiervan moeten vergewissen, en zal hij voorts moeten bezien of het gewenst is de reeds functionerende beheerder tot bewindvoerder te benoemen. Het lijkt mij niet ondenkbeeldig dat in menig geval de bestaande situatie, binnen het nieuwe wettelijke kader, zal kunnen worden bestendigd. Maar – zo voeg ik naar aanleiding van een volgende vraag van deze leden toe – deze beslissingen worden dan na een op de normale wijze in gang gezette en verlopen procedure genomen; van enig ambtshalve optreden van de kantonrechter kan geen sprake zijn.

De opmerkingen van de leden van de C.D.A.-fractie over de positie van de met de rechthebbende samenlevende partner behoeven na het eerder in deze nota betoogde geen beantwoording meer.

Met erkentelijkheid las ik de waarderende woorden van de leden van de V.V.D.-fractie. Ik ben het gaarne met hen eens dat het wetsontwerp niets met erfenisbescherming uitstaande heeft: het enige doel is bescherming van en hulp aan de rechthebbende zelf, die noch zijn inspraak ten aanzien van beschikkingshandelingen, noch zijn handelingsbekwaamheid verliest. Ook hun opmerkingen over de artikelen 432 en 435 en over de vrijheid van de kantonrechter om al dan niet deskundigen te horen, onderschrijf ik gaarne.

Vervolgens kwamen ook deze leden te spreken over degenen met wie de rechthebbende een duurzame relatie onderhoudt. Ik moge daarvoor naar een eerdere passage in deze nota verwijzen. In dit verband deden deze leden het voorstel dat niet in artikel 432, lid 1, genoemde personen die zich tot het openbaar ministerie wendden met het verzoek een procedure tot onderbewindstelling te entameren, van een negatieve beslissing in beroep bij de rechtbank zouden moeten kunnen gaan. In deze mogelijkheid zie ik, gelet op de eerder voorgestelde wijziging van artikel 432, lid 1, geen heil. Artikel 432 somt de personen op van wie het, gezien hun al dan niet door huwelijk of familieverband bestaande betrekking tot de rechthebbende, gerechtvaardigd is dat zij deze in een procedure tot onderbewindstelling kunnen betrekken, een maatregel die – zoals in de memorie van antwoord, blz. 8, wordt gesteld – weliswaar een duidelijke beschermende en sociale strekking heeft, maar toch ook een aanzienlijke ingreep in de handelingsbevoegdheid betekent die niet lichtvaardig mag worden uitgesproken of nagestreefd. Zij die in artikel 432 niet zijn genoemd kunnen trachten hun doel via het openbaar ministerie te bereiken. Maar het zou met de strekking van artikel 432 in strijd zijn indien de voormelde personen langs deze weg de rechthebbende toch weer in een procedure (en zelfs een rechtbankprocedure) zouden kunnen betrekken. Hoe dit zij, door de voorgestelde uitbreiding van artikel 432, lid 1, is naar mijn mening het praktische belang van het voorstel weggevallen.

Ook de leden van de D'66-fractie dank ik voor hun waarderende woorden naar aanleiding van de memorie van antwoord en de nota van wijzigingen. Op hun opmerkingen inzake de omschrijving van artikel 431, lid 1, ben ik eerder in deze nota reeds ingegaan; uit het daar opgemerkte blijkt dat de hernieuwde bestudering van het artikel van mr. Clausning mij geen aanleiding heeft gegeven artikel 431 te wijzigen. Wat de door deze leden gememoreerde Duitse en Franse wetgeving betreft wijs ik er in dit verband nog op dat de Duitse wet (§ 1910 BGB) zeer algemeen over «geistige oder körperliche Gebrechen» spreekt, terwijl de beperking van de Franse Code civil tot lichamelijke stoornissen die de rechthebbende verhinderen zijn wil te uiten, mij veel te ver gaand toeschijnt; ik verwijs naar de voorbeelden genoemd op blz. 10 van de memorie van antwoord, en herinner aan de door verschillende fracties geuite wens dat een verzoek van de rechthebbende zelf in beginsel voor inwilliging door de kantonrechter in aanmerking komt.

Artikelen

Artikel I

Artikel 431. De leden van de C.D.A.-fractie stelden de vraag of een rechthebbende met succes een onderbewindstelling kan aanvragen indien hij zelf niet ongeschikt is tot beheer. Ik heb hieromtrent reeds eerder opgemerkt

dat de kantonrechter een verzoek van de rechthebbende wel spoedig zal honoreren, aangezien daaruit normaal gesproken de ongeschiktheid tot beheer kan worden afgeleid. Is er evenwel van ongeschiktheid als bedoeld in artikel 432, lid 1, geen sprake, dan is de onderhavige regeling niet toepasselijk. Wel zal de rechthebbende dan in de – nabije – toekomst zelf bij rechtshandeling een bewind op grond van artikel 3.6.2.1 onder a, Nieuw BW, kunnen instellen.

Het bovenstaande strekt tevens tot antwoord op een opmerking van de leden van de V.V.D.-fractie over hetzelfde onderwerp. Hun terminologische suggestie ten aanzien van lid 1, tweede zin, heb ik niet overgenomen: het woordje «mede» voegt niets aan het werkwoord «begrijpen» (in de zin van «omvatten») toe.

Een vraagteken bleven de leden van de V.V.D.-fractie plaatsen bij de – overigens in het voorlopig verslag terecht bij artikel 432 ter sprake gebrachte – kwestie van de beëindiging van de curatele indien een bewind uitgesproken wordt. In de memorie van antwoord, blz. 13, onderaan, is eraan herinnerd dat alsdan de curatele van rechtswege eindigt; zie het voorgestelde artikel 389, lid 3, Boek 1. Juist omdat artikel 432, lid 3, de beslissing over de onderbewindstelling van een curandus bij de rechtbank legt, kan de rechter afwegen welke maatregel hij het best op zijn plaats acht. Is dit curatele, dan wijst de rechtbank de vordering tot onderbewindstelling af; is het bewind, dan wijst zij haar toe, waarvoor uiteraard vereist is dat aan de grond van artikel 432, lid 1, is voldaan. Ik zie hier geen enkele moeilijkheid.

Artikel 432. De leden van de V.V.D.-fractie kwamen terug op hun wens ook in de gevallen, bedoeld in de leden 2 en 3, de kantonrechter tot de ter zake van de onderbewindstelling bevoegde rechter te verklaren. Hun nadere opmerkingen hebben mij niet overtuigd van de onjuistheid van hetgeen daarover in de memorie van antwoord, blz. 14, eerste alinea, is opgemerkt. Aanhouding van de rechtbankprocedure totdat over de onderbewindstelling door de kantonrechter – in een nieuwe procedure voor deze magistraat – zal zijn beslist, is een mijns inziens onnodige en voor alle betrokkenen belastende complicatie. Ik verwijs nog naar de vorige alinea voor het nut van een stelsel waarin de voormelde gevallen de beslissingen over de curatele en het bewind in de handen van dezelfde rechterlijke instantie zijn gelegd.

Artikel 435. Ook bij nadere overweging, naar aanleiding van een opmerking van de leden van de C.D.A.-fractie, ben ik geen voorstander van het laten vervallen van de woorden «zoveel mogelijk» in lid 1, derde zin. Gelet op hetgeen daarover in de memorie van antwoord, blz. 16, bovenaan, is opgemerkt, verwacht ik dat de rechter er niet dan in uitzonderingsgevallen van zal afzien zich van de bereidheid van de tot bewindvoerder te benoemen persoon te vergewissen. Ik zie geen reden deze uitzonderingsgevallen hier geheel af te snijden, zulks in afwijking van artikel 3.6.1.3, lid 1, derde zin, Nieuw BW. Men bedenke dat een onderbewindstelling onder omstandigheden in het belang van de rechthebbende of van derden (bij voorbeeld wegens de noodzaak van het uitbrengen van een verklaring binnen een bepaalde termijn) zo spoedeisend kan zijn, dat onmiddellijke benoeming van een bewindvoerder, zelfs zonder dat deze op de hoogte is gebracht, gerechtvaardigd is. Zou de bewindvoerder hiertegen bezwaar blijken te hebben, hetgeen bij voorbeeld niet waarschijnlijk is indien een gespecialiseerde beheersinstelling is benoemd, dan kan hij krachtens artikel 448 ontslag verzoeken.

De leden van D'66, die er – mede gelet op het bij nota van wijzigingen voorgestelde artikelen 953, lid 2, BW – begrip voor toonden dat het wetsontwerp geen verbod bevat tot het benoemen van de instelling waar de betrokkene verblijft, of een personeelslid daarvan tot bewindvoerder, achtten het gewenst dat artikel 445 aldus gewijzigd wordt dat in elk bewind elk jaar rekening en verantwoording wordt afgelegd. Ik meen, zoals ook reeds in de memorie van antwoord is betoogd, dat de kantonrechter de nodige vrijheid behoort te hebben ten aanzien van de wijze waarop hij zijn toezicht op het bewind wil inkleden; de omstandigheden zullen immers van geval tot geval verschillen. Deze aangelegenheid staat overigens los van de door deze leden

ter sprake gebrachte en ook door mij onderschreven wenselijkheid dat de rechthebbende nog zoveel mogelijk genot van en zeggenschap over zijn vermogen behoudt. Zo zal hij, indien de bewindvoerder geen medewerking tot een door hem gewenste beschikkingshandeling geeft, het geschil aan de kantonrechter kunnen voorleggen; men zie het voorgestelde artikel 438, lid 2, zoals dit bij de nota van wijzigingen is komen te luiden.

Ook kwamen de leden van D'66 terug op de vraag of personen met wie de betrokkene een duurzame gemeenschappelijke huishouding heeft een bewind moeten kunnen verzoeken, dan wel bij voorkeur tot bewindvoerder moeten worden benoemd. Ik verwijs naar hetgeen ik hierover in het algemene deel van deze nota reeds heb betoogd. Dat een beroep op de recente huurwetgeving (artikelen 1632h en i BW) niet zonder meer overtuigend is, is uiteengezet op blz. 8 van de memorie van antwoord.

Artikel 436. Tot mijn genoegen verklaarden de tot de V.V.D.-fractie behorende leden zich overtuigd door het betoog op blz. 18 van de memorie van antwoord, waarin de gedachte wordt bestreden om de kantonrechter bevoegd te verklaren publicatie van het bewind te gelasten. Niettemin bepleiten deze leden een openbaar register van onderbewindstellingen bij te houden ter griffie van de kantongerechten, zulks ten einde derden die met de rechthebbende handelen, voor het bewind te waarschuwen (aldus ook de opmerkingen van deze leden bij de artikelen 438, 439 en 440 en bij artikel 441). Het is mij niet geheel duidelijk hoe deze twee opvattingen zich laten rijmen. Naar mijn oordeel richten de – mijns inziens gefundeerde – bezwaren tegen openbaarmaking van het bewind zich gelijkelijk tegen bekendmakingen in dagbladen als tegen openbare registers. Men bedenke dat indien een inschrijving in een openbaar register van onderbewindstellingen tot gevolg zou hebben dat een derde, die met de rechthebbende een rechtshandeling verricht, niet te goeder trouw zou kunnen worden geoordeeld – hetgeen kennelijk de opvatting van deze leden is –, de privaatrechtelijke rechtspositie van de rechthebbende aanzienlijk verder zou worden beperkt, minstgenomen de facto, dan thans uit het wetsontwerp voortvloeit. Voorts betwijfel ik of zo'n stelsel tegenover die derden gerechtvaardigd zou zijn, waarvoor ik verwijs naar de passages, geciteerd in de memorie van antwoord, blz. 19, bovenaan. Om deze redenen worden in het voormelde betoog in de memorie van antwoord beide vormen van bekendmaking afgewezen.

Ook kwamen deze leden terug op hun voorstel in de wet te bepalen dat de bewindvoerder gehouden is, indien hij een rechtshandeling verricht als bewindvoerder, nadrukkelijk in de onderhandelingen en zeker in de contracten tot uitdrukking te brengen dat hij dit doet als bewindvoerder. Zij meenden dat tegen deze, slechts de rechtszekerheid dienende, suggestie geen redelijke argumenten kunnen worden aangevoerd. Deze argumenten zijn er naar mijn oordeel wel. In de memorie van antwoord is opgemerkt dat een dergelijke openbaring van de hoedanigheid «met name bij minder belangrijke rechtshandelingen vaak onnodig zal zijn». De voormelde leden spreken deze opvatting niet tegen. Het zou nu de rechtszekerheid niet dienen een wettelijke verplichting als bedoeld tot «belangrijke» rechtshandelingen te beperken. Belangrijker is evenwel dat de bedoelde verplichting – die overigens ook niet op met bewindvoerders vergelijkbare vermogensbeheerders rust – in haar algemeenheid ook daarom ongewenst is, omdat het onder omstandigheden volkomen juist en ook in het belang van de rechthebbende kan zijn, dat de bewindvoerder in eigen naam optreedt. Ik verwijs hiervoor naar Uniken Venema, WPNR 5434 (1978), blz. 287, en naar het eindverslag van de bijzondere commissie voor de herziening van het Burgerlijk Wetboek uit de Eerste Kamer, zitting 1979–1980, nr. 46, blz. 19. Daarbij komt dan ten slotte nog dat op het niet-nakomen van de bedoelde verplichting geen passende sanctie zou kunnen worden gesteld (ook artikel 444 leent zich niet voor toepassing); van het opnemen in de wet van niet te sanctioneren verplichtingen dient, zeker in het vermogensrecht, zoveel mogelijk te worden afgezien.

Artikelen 438, 439, 440. De opmerking van de tot de V.V.D.-fractie behorende leden inzake de bewijslastverdeling in verband met een eventuele publicatie van de onderbewindstelling, behoeft na het bij artikel 436 opgemerkte geen beantwoording meer.

Artikel 441. Voor een vergelijkbare opmerking van de leden van de V.V.D.-fractie bij dit artikel geldt hetzelfde. Voorts kwamen deze leden terug op de vraag of het gewenst is voor de toestemming bedoeld in lid 2 het vereiste van geschrift te stellen. Deze vraag is in de memorie van antwoord, blz. 22, eerste alinea, gemotiveerd ontkennend beantwoord. Weliswaar beroepen de voormelde leden zich in het eindverslag nog op het belang van de rechtszekerheid dat voor schriftelijke vastlegging van de toestemming zou pleiten, maar tegelijkertijd zijn zij kennelijk bereid uitzonderingen op het vormvereiste te aanvaarden. Naar mijn oordeel zouden dergelijke – inderdaad nodige – uitzonderingen zich noch met de rechtszekerheid noch met het karakter van vormvereisten verdragen.

Artikelen 445, 446 en 447. De leden van de V.V.D.-fractie konden tot mijn genoegen instemmen met het merendeel van de in de memorie van antwoord gemaakte opmerkingen, maar zij handhaafden hun voorstel om de bewindvoerder te verplichten zo vaak rekening en verantwoording af te leggen als de rechthebbende verlangt, althans indien dit verlangen redelijk is. Ik blijf van mening dat dit tot een niet aanvaardbare verzwaring van de taak van de bewindvoerder zou kunnen leiden. Uiteraard is het gewenst dat de bewindvoerder de rechthebbende op diens verlangens de informatie geeft waar deze om vraagt; in wezen lijkt de wens van de voormelde leden daarop neer te komen, zoals uit het vervolg van hun betoog kan worden afgeleid. Het komt mij evenwel voor dat zulks niet kan worden aangevoerd ter rechtvaardiging van een regel die de bewindvoerder – behoudens een succesvol beroep op de kantonrechter – zou verplichten elk verzoek van de rechthebbende om een rekening en verantwoording ter zake van het gehele sinds de vorige rekening en verantwoording genoemde vermogensbeheer, in te willigen.

Artikelen 448 en 449. De tot de V.V.D.-fractie behorende leden kwamen terug op hun wens artikel 448 aan te vullen met de bepaling dat de taak van een bewindvoerder-rechtspersoon ook eindigt door ontbinding daarvan. Ik acht het betoog in de memorie van antwoord (blz. 25, vierde alinea), waarin dit onnodig is geacht, ook bij nadere overweging overtuigend. Voorts verwijs ik naar het sindsdien verschenen eindverslag van de bijzondere commissie voor de herziening van het Burgerlijk Wetboek uit de Eerste Kamer betreffende Boek 3 (zitting 1979–1980, 3770, nr. 46), alwaar op blz. 13 inzake aan een rechtspersoon verleende volmachten hetzelfde standpunt is ingenomen.

Voorts kwamen deze leden terug op hun vraag of de taak van de bewindvoerder niet ook eindigt wanneer de goederen, ten aanzien waarvan het bewind geldt, volledig teloorgaan. Zij achtten deze vraag in de memorie van antwoord ongenoegzaam en niet bevredigend beantwoord. Vervolgens gaven zij het voorbeeld dat een verhuurd huis geheel en al vergaat. «Het is duidelijk», aldus deze leden, «dat wanneer het object geheel en al vergaat, er wellicht een schade-uitkering komt en de grond kan worden verkocht, hetgeen uiteraard een geheel andere situatie schept dan die bestond op het moment waarop de bewindvoering ten aanzien van dat verhuurde object aan de bewindvoerder werd opgedragen». Dit voorbeeld illustreert in de eerste plaats de opmerking in de memorie van antwoord, dat het geval moeilijk denkbaar is, vooral gelet op de zaaksvervangingsregel van artikel 433, lid 1. Weliswaar is het huis teniet, maar in de plaats daarvan zal doorgaans een vordering tot schadevergoeding zijn getreden. Tevens is de – wellicht te verkopen – grond er nog. Het valt niet goed in te zien waarom de taak van de bewindvoerder hier *van rechtswege* zou moeten eindigen, nog daargelaten dat, zo er iets te beëindigen zou vallen, dit veeleer het bewind zelf zou zijn. Of het bewind in een geval als het onderhavige behoort te worden beëindigd, is

blijkens artikel 449, lid 2, terecht aan het oordeel van de kantonrechter overgelaten.

Op de door dezelfde leden voorts nog ter sprake gebrachte verhouding tussen bewind en curatele behoef ik na het eerder in deze nota opgemerkte, hier niet terug te komen.

Artikel IIA

Artikel 953. Dit bij nota van wijzigingen voorgestelde artikel verbiedt schenkingen aan instellingen of hun personeel, door bejaarden of geestelijk gestoorden gedurende hun verblijf in de instelling gedaan. De leden behorende tot de V.V.D.-fractie zouden de beperking gelegen in de woorden «gedurende een verblijf in die instelling» willen laten vervallen, zulks omdat de relatie tussen de verpleegde en een in de instelling werkzame persoon kan voortduren nadat de betrokkene de instelling heeft verlaten. Ik zou deze suggestie niet willen volgen. De ratio van de voorgestelde bepaling is gelegen in het gevaar van ongeoorloofde beïnvloeding van de bejaarde of geestelijk gestoorde die in de instelling wordt verzorgd of verpleegd. Dit – juist met het verblijf in de instelling samenhangende – gevaar is per definitie geweken indien de betrokkene de instelling heeft verlaten. Voor ongenueanceerde beperkingen van zijn handelingsbevoegdheid als de onderhavige naar haar aard is, bestaat alsdan niet voldoende rechtvaardiging meer. Ook de in het voorlopig verslag en de memorie van antwoord geciteerde Franse bepalingen zijn beperkt tot in een instelling verblijvende personen.

Artikel III

Artikelen 894 en 895. De leden van de V.V.D.-fractie kwamen terug op hun voorstel in de wet te bepalen dat het verzoekschrift moet vermelden van welke goederen onderbewindstelling wordt verzocht. Zij meenden dat hier tegen geen enkel bezwaar bestaat. In de memorie van antwoord, blz. 28, eerste alinea, heb ik opgemerkt dat de voorgestelde bepaling onnodig zou zijn; voorts vloeit uit artikel 429d Rv. voort dat de goederen kunnen en ook vaak zullen worden vermeld. Ik voeg daar nog aan toe dat indien de verzoeker een onderbewindstelling verzoekt zonder te specificeren welke goederen onder het bewind moeten vallen, wel steeds onderbewindstelling van het gehele vermogen zal zijn beoogd; acht de kantonrechter dit – in het belang van de rechthebbende – te ver gaand, dan zal hij krachtens artikel 434, lid 1, een beperkter bewind kunnen instellen. Wenst een verzoeker een bewind over een of meer (groepen) goederen, dan zal hij niet nalaten zulks in het verzoekschrift te vermelden, in welk geval de kantonrechter niet buiten de grenzen van het verzoek zal mogen treden. Ik verwacht hier generlei moeilijkheid in de praktijk, zodat ik niet voel voor een nadere wettelijke regel die bij niet-inachtneming de kans op niet-ontvankelijkheid van de verzoeker nodeloos zou vergroten. Zoals in de memorie van antwoord reeds werd vermeld, deel ik ook niet de opvatting van de voormelde leden dat door de vermelding in het verzoekschrift van de onder bewind te stellen goederen of van andere gegevens, de noodzaak voor de kantonrechter zou komen te vervallen om een rechthebbende, die zelf het verzoek indient, te horen, zoals in artikel 895 is voorgeschreven. Weliswaar geef ik deze leden gaarne toe dat de indiening van een verzoekschrift normaal gesproken impliceert dat de verzoeker voor de inhoud van zijn eigen verzoek instaat. Maar dit is geenszins bij elke verzoekschriftprocedure het geval. Het staat voor mij buiten kijf dat bij de onderhavige verzoekschriftprocedure de rechthebbende die zelf een verzoek indient, met meer zorg dient te worden omgeven. Ook bij voorbeeld artikel 885, lid 1 Rv., betreffende een verzoek om curatele – eveneens een verzoek dat door de betrokkene zelf kan worden gedaan – is op deze gedachte gebaseerd.

De Minister van Justitie,
J. de Ruiter